

Hundreårskrigen

Maleri fra 1800-tallet: Jeanne d'Arc.

Hundreårskrigen

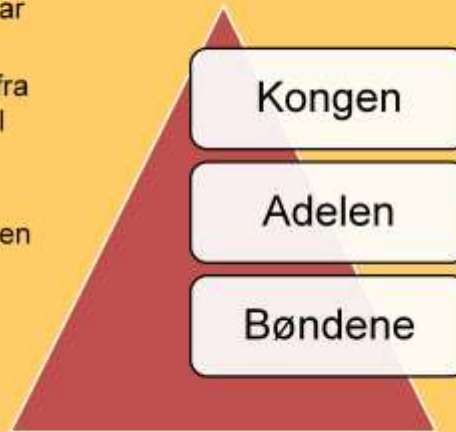
- Hundreårskrigen ble utkjempet mellom Frankrike og England fra 1337 til 1453.
- Krigen bestod av serie konflikter som ble avløst av perioder med fred.

Hundreårskrigen er navnet på serie konflikter og kriger som ble utkjempet mellom Frankrike og England fra 1337 til 1453. Det er vanlig å vurdere alle disse konfliktene som én og samme krig, noe som medfører at man i ettertid har kalt den for Hundreårskrigen. Krigen fikk stor betydning for Europas utvikling på flere områder. For det første førte ny teknologi til krigskunsten ble endret. Samtidig var det påfallende at bondesoldater nedkjempet de tidligere så mektige ridderne. I både England og Frankrike fremmet krigen nasjonalistiske holdninger. Og ikke minst introduserte Hundreårskrigen en av verdenshistoriens mest kjente kvinneskikkelser som på sitt vis endret krigslykken. Da krigen endelig var over etter 116 år, var Frankrike for godt havnet utenfor de engelske kongenes rekkevidde.

Hundreårskrigen

- Middelalderens Europa var et føydalsamfunn.
- Landområder ble fordelt fra konge til adel og videre til bønder.
- Som betaling skaffet bøndene mat, mens adelen sørget for soldater.

Middelalderens Europa var et føydalsamfunn. Dette samfunnssystemet innebar at middelalderens konger hadde betrodd adelige menn til å styre hvert sitt område for ham. Som motytelse fikk de adelige inntekter og råderett over landområdene. Disse betrodd mennene som fikk jord fra kongen, ble gjerne kalt kronvasaller eller lensherrer.

Kronvasallens hovedoppgave var å forsvare sitt område mot inntrengere, samt å stille med soldater når kongen trengte det. I tillegg var han den lokale myndighet og domstol i sitt område. Men også for kronvasallene ble områdene for store til at man kunne hanskes med dem selv. De ble derfor nødt til å dele opp sitt område og skaffe seg egne undervasaller.

Undervasallen kunne ha et gods eller en borg som sentrum i sitt område. Her disponerte han jorda ved å dele den opp. Halvparten ble utleid til bønder, den andre halvparten drev han selv.

Nederst på rangstigen var bøndene som levde i et forpliktet underlegent forhold til sin herre. Bonden fikk leie jord av sin herre, og for dette måtte han betale i form av jordbruksprodukter. Bøndene var også pliktige til å arbeide på herrens jord og i hans skog. Når en bonde skulle male kornet sitt, måtte han bruke herrens mølle. Og når han skulle bruke plog, sag, presse druer eller bake brød, var det herrens utstyr som skulle brukes. For dette utlånet krevde herren selvsagt betaling fra bøndene. Få bønder opplevde å reise langt fra landsbyen sin. Man var bundet opp av arbeidet og forpliktelsene sine til herren. I tillegg måtte man også be om tillatelse dersom man skulle forlate landsbyen.

Hundreårskrigen

- Da Frankrikes konge døde i 1328, hadde han ingen sønn som kunne arve tronen.
- Man valgte derfor Filip 6 til ny konge.
- Imidlertid mente den engelske kong Edvard 3 at han hadde krav på Frankrikes trone.

Den engelske kongen eide store landområder i Frankrike.

Idet man var kommet til første halvdel 1300-tallet, var det et påfallende problem i det franske kongehuset. Den franske kong Karl 4 hadde ingen sønn som kunne overta for ham. Da kongen døde i 1328, oppstod det uenighet om arverekkefølgen. Franskmennene innsatte Filip 6, men Englands kong Edvard 3 mente på sin side at han var berettiget til tronen siden han var barnebarn av en tidligere fransk konge. Mindre komplisert ble det heller ikke av at den engelske kongen eide store landområder i Frankrike. Englands konge var altså den franske kongens vasall, og han godtok ikke nødvendigvis å bli diktert av franskmenn. For der Filip 6 mente at den engelske kongens jord i Frankrike skulle falle tilbake til den franske kongemakten, ønske Edvard 3 mer selvstendighet for sine franske besittelser.

Hundreårskrigen

- I 1337 brøt det ut krig.
- Til å begynne med opplevde franskmennene store framganger til sjøs.
- Etter hvert gikk det bedre for engelskmennene som vant flere store slag.

I 1360 kunne engelskmennene fornøyd konstatere at de kontrollerte store franske områder.

I 1337 brøt krigen ut. Englands kong Edvard 3 gjorde krav på den franske tronen. Til å begynne opplevde franskmennene store framganger til sjøs. Som en følge av dette, ble den engelske handelen med kontinentet lidende, noe som igjen bidro til en svekket engelsk økonomi. Det fortelles at man fryktet en fransk invasjon på engelsk jord. I 1340 skulle imidlertid krigslykken til sjøs snu. Den franske flåten ble nærmest ødelagt, og etter dette hadde engelskmennene bedre kontroll over kanalen mellom de to landene.

Perioden fram til 1360 var preget av engelske framganger. Under ledelse av kongens sønn, Den svarte prins, var engelskmennene totalt overlegne og vant en rekke seirer i 1346 og 1356. Ved sistnevnte år ble sågar Frankrikes konge tatt til fange. Ved fredsforhandlingene i 1360 kunne engelskmennene smykke seg med å ha eierskap over store franske landområder.

Rosa områder: England og dets besittelser i Frankrike.

Hundreårskrigen

- I løpet av de neste 40 årene bestod krigen stort sett av mindre trefninger.
- Både England og Frankrike var preget av indre stridigheter.
- I Frankrike var Karl 6 blitt landets nye konge.

Karl 6 ble kalt «den gale». Han sinnssykdom gjorde at han ikke kjente sitt eget navn, sin egen kone eller sine barn. Kongen trodde han var laget av glass, og fryktet å gå i stykker.

I løpet av de neste 40 årene bestod krigen stort sett i mindre trefninger mellom engelske og franske styrker. Franskmennene vant tilbake store deler av det territoriet engelskmennene hadde vunnet fram til 1360. Både Frankrike og England var i denne perioden preget av interne stridigheter og maktkamp.

I 1380 var Karl 6 blitt Frankrikes nye konge. Kongen, som fikk tilnavnene “den elskede” og “den gale”, led av psykoser og vrangforestillinger. Det fortelles at han en gang angrep og drepte sine egne undersåtter, fordi han trodde at de var forrædere. Senere hendelser omhandler hukommelsestap, hvor han ikke kjente sitt eget navn, sin egen kone eller sine barn. Selv trodde han at han het George; at han var Frankrikes konge var ukjent for ham. Videre fortelles det at han gjerne løp vilt rundt i slottet, noe som medførte at undersåttene var nødt til å sperre utgangene. Kongen trodde til tider at han var laget av glass, og fryktet å gå i stykker. Han ville heller ikke skifte klær eller bade på fem måneder.

Bilde: Kongens galskap. Vi ser han løfter sverdet og angriper sine undersåtter.

Hundreårskrigen

- Problemene i Frankrike førte til at engelskmennene fikk overtaket.
- I 1415 vant man en seier over en mye større fransk hær.
- Seieren skyldtes blant annet de engelske bueskytternes treffsikkerhet.

Franskmennene mistet mange soldater i slaget. Samtidig ble et stort antall franske adelsmenn drept.

Problemene innad i Frankrike førte til at engelskmennene kom på offensiven. I 1415 vant man en stor seier over en mye større fransk hær ved Agincourt i det nordlige Frankrike. Mye av årsaken for seieren tilskrives de engelske bueskytterne. De franske ridderne lyktes ikke å ta dem ut, og når det franske infanteriet rykket fram, haglet pilene over dem.

De franske tapstallene ble betydelige. Man hadde mistet mange soldater i selve slaget, samtidig som den engelske kongen hadde beordret at de franske krigsfangene skulle henrettes. For Frankrike betydde nederlaget et stort antall falne adelsmenn. Dette gjorde at landet kom svært svekket ut av slaget. Mye av det naturlige lederskapet i det franske samfunnet var forsvunnet.

Hundreårskrigen

- Englands kong Henrik 5 ville nå erobre den franske tronen.
- I 1420 giftet han seg med den sinnssyke kong Karl 6s datter.
- Sammen fikk ekteparet en sønn som ble anerkjent som arving til Frankrikes trone.

Målet om å erobre den franske tronen var igjen blitt aktualisert for Englands kong Henrik 5. I 1420 giftet han seg den sinnssyke kong Karl 6s datter. Englands konge ble anerkjent som fransk tronarving. I tillegg skulle han fungere som regent for sin syke svigerfar. I løpet av de neste to årene fikk engelskmennene kontroll over mesteparten av Nord-Frankrike. I 1422 ble Henrik 5s ni måneder gamle sønn, Henrik 6, anerkjent som arving til Frankrikes trone.

Hundreårskrigen

- I den franske byen Orléans levde det ei jente som het Jeanne d'Arc.
- Jeanne mente hun hørte stemmer fra himmelen som ba henne hjelpe Frankrike mot landets fiender.
- Som 17-åring ledet hun tropper til flere seirer over engelskmennene.
- I et forsøk på å befri Paris, ble hun såret og tatt til fange.

I 1431 ble Jeanne d'Arc henrettet av engelskmennene.

I 1412 var en jente blitt født i den franske byen Orléans. Jeanne d'Arc var bondedatter, oppvokst i et område hvor striden om makten i Frankrike var særlig hard. Som person var Jeanne d'Arc meget religiøs. Hun mente selv at hun kunne høre stemmene til helgenene Sankt Mikael, Sankt Katharina og Sankt Margarethe, og at hun hadde mottatt åpenbaringer om at hun skulle hjelpe Frankrike mot landets fiender.

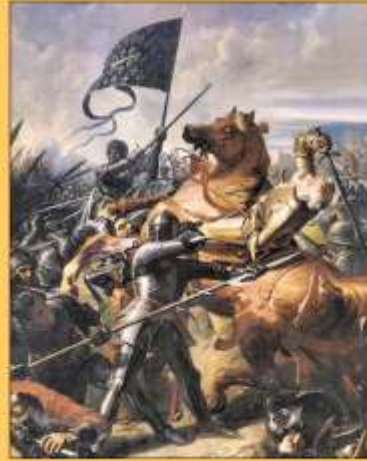
Som 17-åring fikk hun foreldrenes tillatelse til å følge sitt kall. Hun dro til kongen – ikledd mannskler -, hvor hun la fram sin sak. Etter å ha møtt skepsis, fikk hun omsider lov til å lede en liten styrke med det mål å befri Orléans fra engelsk beleiring. Denne byens strategiske beliggenhet ved elven gjorde den til det siste hinderet før engelskmennene kunne rette et avgjørende angrep mot det gjenværende franske kjernelandet. Således var hele Frankrikes skjebne avhengig av hvordan det gikk med Orléans, og de færreste trodde at byen hadde gode sjanser til å motstå engelskmennenes beleiring særlig lenge. Imidlertid ble Orléans befri, og i tiden som fulgte førte hun sine tropper til nye seirer, ikke minst da engelskmennene ble beseiret ved Patay i juni 1429. Jeanne d'Arc kunne nå føre kongen til Reims hvor han ble kronet. Som takk for innsatsen ble både hennes far og hennes eldste bror adlet. Jeanne d'Arc ønsket nå å befri Paris fra engelskmennene, men da hun ikke fikk den støtten hun var lovet fra andre hærførere, var det slutt på krigslykken. Senere ble hun såret av en pil, før hun fikk beskjed om å trekke seg tilbake. Jeanne d'Arc ble nå tatt til fange og solgt til engelskmennene for 10 000 gullstykker. På denne tiden var det vanlig at krigsfanger ble kjøpt fri av sine slektninger, men siden Jeanne d'Arc og

hennes familie ikke var særlig velstående, ble dette vanskelig. Samtidig skal det nevnes at Frankrikes konge aldri hjalp henne i denne vanskelige perioden. Engelskmennene stilte nå Jeanne d'Arc for retten. De hevdet at hun var en heks; selv stod hun på at hun hadde fulgt Guds kall. Det hevdes at man til slutt presset en tilståelse ut av henne, men da hun tok den tilbake, ble hun dømt til døden for trolldom, spott og tilbakefall. I 1431 ble Jeanne d'Arc brent på torget i Rouen. En av de engelske kongelige ministrene sa: «Vi har tapt: Vi har brent en helgen».

Bilde: Jeanne d'Arc seirer i Orléans.

Hundreårskrigen

- Jeanne d'Arc bidro sterkt til at franskmennene ble mer stolte av sitt eget land.
- Samtidig var Englands nye konge både svak og ubesluttsom.
- Dette førte til at engelskmennene ble drevet ut av Frankrike.

Jeanne d'Arc bidro sterkt til utviklingen av en voksende fransk nasjonalfølelse. Dette medvirket til at engelskmennene ble drevet ut av landet, men også andre faktorer var årsak til at krigen tok slutt. For det første var Englands nye konge, Henrik 6, svak og ubesluttsom. (Henrik 6 var mannen som i utgangspunktet var arving til den franske tronen; sønn av Englands Henrik 5.) At landet i tillegg mistet verdifulle allierte i Frankrike, gjorde at deres posisjon ble svekket. I 1453 hadde England mistet alt fransk territorium foruten Calais.

Hundreårskrigen

- Hundreårskrigen forandret krigskunsten.
- Nye våpen gjorde at rustningskledde riddere ikke lenger spilte en avgjørende rolle i krig.

Nå kunne bønder bevæpnet med langbuer og skytevåpen skaffe seg makt, belønninger og prestisje.

Under Hundreårskrigen ble krigskunsten endret. Vi har vært inne på at langbuen spilte en avgjørende rolle i slag. Disse store buene var effektive og billige i innkjøp, men de krevde mye øvelse dersom man skulle håndtere dem godt. Man trengte stor kraft for å dra en slik bue, men rekkevidden var desto større når man fikk sendt i vei en pil. Man kunne slå igjennom rustningsplater av stål ved hjelp av en slik bue. Vi kan derfor tenke oss at bruken av slike buer blant bondesoldater, samt de kraftige franske armbrøstene, gjorde at rustningskledde adelsmenn fikk en effektiv motstander. Hundreårskrigen markerte også at ildvåpen for alvor gjorde sitt inntog i krigshandlinger. Det ble laget mange typer kanoner og geværer som brukte prosjektiler av stein og bly. Og selv om kanonene ofte var for store til å spille en avgjørende rolle i feltslag, spilte ildvåpen en viktig rolle i krigens siste slag. Konsekvensene av disse våpnene var at adelen ikke lenger var en avgjørende faktor i krig. Nå kunne bønder bevæpnet med langbuer eller skytevåpen også skaffe seg makt, belønninger og prestisje, noe som tidligere kun hadde vært oppnåelig for riddere.

Hundraårskrigen

Event	Location	Significance
Turkula	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_001_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Nilsden	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_002_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Skellefteå	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_003_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Åbo	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_004_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Kari	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_005_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Kari 2	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_006_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Agrenen	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_007_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Ulfenäs	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_008_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Juoni 1219	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_009_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Bole 1219	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_010_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns
Lingbo	http://arkivet.edublogs.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/120412_011_Sweden_invasion_of_Sweden_1219.pdf	First Swedish crusade against the Finns